

7

ЛУКОВНА УМЕТНОСТ

YU ISSN 0350-6452

7

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

СКОПЈЕ 1980

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

Год. V бр. 7 1979

СПИСАНИЕ НА ДРУШТВОТО НА ИСТОРИЧАРИТЕ НА УМЕТНОСТА
ОД СРМ, СКОПЈЕ

Редакциски одбор:

Проф. Димче Коцо
Д-р Константин Петров
Д-р Коста Балабанов
Д-р Петар Мильковиќ—Пепек
Д-р Борис Петковски
Антоние Николовски
Љубица Дамјановска
Загорка Расолкоска—Николовска
Трајан Витларски

Одговорен уредник

Антоние Николовски

Тех. уредник

Трајан Витларски

Јазична редакција

Евтим Манев

Коректор

Спиро Ристиќ

Зборникот се печати со средства на Републичката заедница за култура и Друштвото на историчарите на уметноста од СРМ

Адреса: СОЗТ Музеи на Македонија

Печати Граф. завод „Гоце Делчев“, Скопје, Тираж 1 000 примероци

и внатрешноста на човекот и тој не е само човек, туку и живот. На овој изложби се јавуваат и други теми и жанри со коишто се јавуваат и други стилски влијанија и методи на сликарството. Следувајќи по течението на изложбата, можеме да видиме дека и тој не е само човек, туку и живот. На овој изложби се јавуваат и други теми и жанри со коишто се јавуваат и други стилски влијанија и методи на сликарството.

Љ. ДАМЈАНОВСКА

ДОБИТНИЦИ НА НАГРАДАТА „НЕРЕШКИ МОЈСТОРИ“ НА XXXV ЕСЕНСКА ИЗЛОЖБА НА ДЛУМ ВО 1980 ГОДИНА

АЛЕКСАНДАР РИСТЕСКИ, добитник на наградата „Нерешки мајстори“ за сликарство во 1980 г. за делото „СЛИКА X“, масло на платно, 115x195, 1980.

Ретко кој уметник во современото македонско сликарство така континуирано и со особена љубов се определува исцело во своето творештво за пределот, како што тоа го прави Александар Ристески. Тој дејствува во нашиот ликовен простор речиси цели две децении, за да создаде едно свое специфично видување за неговиот природен предел.

Поникнат на почва со специфична конфигурација на теренот, на почва на која со векови се водела борба со природната стихија, но која човекот секогаш успевал да ја скроти и излезе како победник, Ристески прави во своето сликарство „вивисекција“ на тој предел. Опседнат од неговата природна морфологија, заинтересиран повеќе за самата материја отколку за визуелната сличност, за нејзиното вечно менување во неминовниот процес на настанување, развивање, изумирање и повторно раѓање, тој во своите слики внесува една нова реалност за структурата на пределот. Меѓите, ораниците, црвениците, браздите, тутуновте насади, спржената и испукана од суша посна земја или пак зелените плодни пелагониски ниви, наизменично се сменуваат на неговите слики. Другпат е опседнат од разновидните и чудесни форми од околната на Прилеп, што природата сама ги обликувала: Баба, Мечка, Маркови Кули и другите карпести предели. Со контрастите меѓу рамните, неправилни по форма површини и асоцијативните партии за структурата на пределот, создава хармонија и единство, во кое се чувствува пулсирањето на земјината почва.

Во стилската генеза на своето сликарство Ристески почнува со користење на некои искуства што му беа иманентни на енформелното сликарство, кое ги нетираше традиционалните академски правила во компонирањето.

Овој израз му овозможува целосна слобода во градењето на композицијата, надвор од рамките на формалниот распоред на ликовните елементи. Со специфичната колористичка гама на жолти и кафеави тонови, со густата и слоевита фактура, со темните црни контури уште повеќе ја потенцира драматиката на вечно менливото земјино ткиво. Во натамошната постапка спонтано се определува за експресионистичката апстрактно-асоцијативна насока, или пак за т.н. апстрактен натурализам, задржувајќи го и натаму интересот за пејзажот. Постепено ги елиминира поранешните мошне нагласени елементи за структурата на почвата и изградува композиции со широко поставени плотни во хоризонтална поделба, со максимална колористичка звучност, преку кои пределот како целина се доживува сугестивно.

Ако воопшто може да се зборува за елементи на „националното“ во ликовната транскрипција на пејзажот, тогаш кај Ристески тоа е најмногу присутно, пренесено искрено и ненаметливо. Исконски поврзан со почвата на родниот град, тој во своите пејзажи внесува и една универзална димензија, преку која неговите предели можат да се сфатат и пошироко, како ликовни визии за македонскиот природен простор.

Александар Ристески „Слика X“, масло/платно, 115X195, 1980

(Александар Ристески, академски сликар. Роден во Прилеп во 1937 г.

Академија за ликовни уметности завршил во Белград во 1962 г. Член на ДЛУМ од 1963 и оттогаш постојано присутен во ликовниот живот на Македонија, со самостојни изложби (преку десет), со учество на групни изложби на македонската современа уметност, пре-

зентирајќи ја и надвор од границите на нашата земја. Автор е на неколку монументални дела во фреско-техника. Добитник на Ноемриската награда за сликарство на град Скопје во 1974 г., како и други признанија).

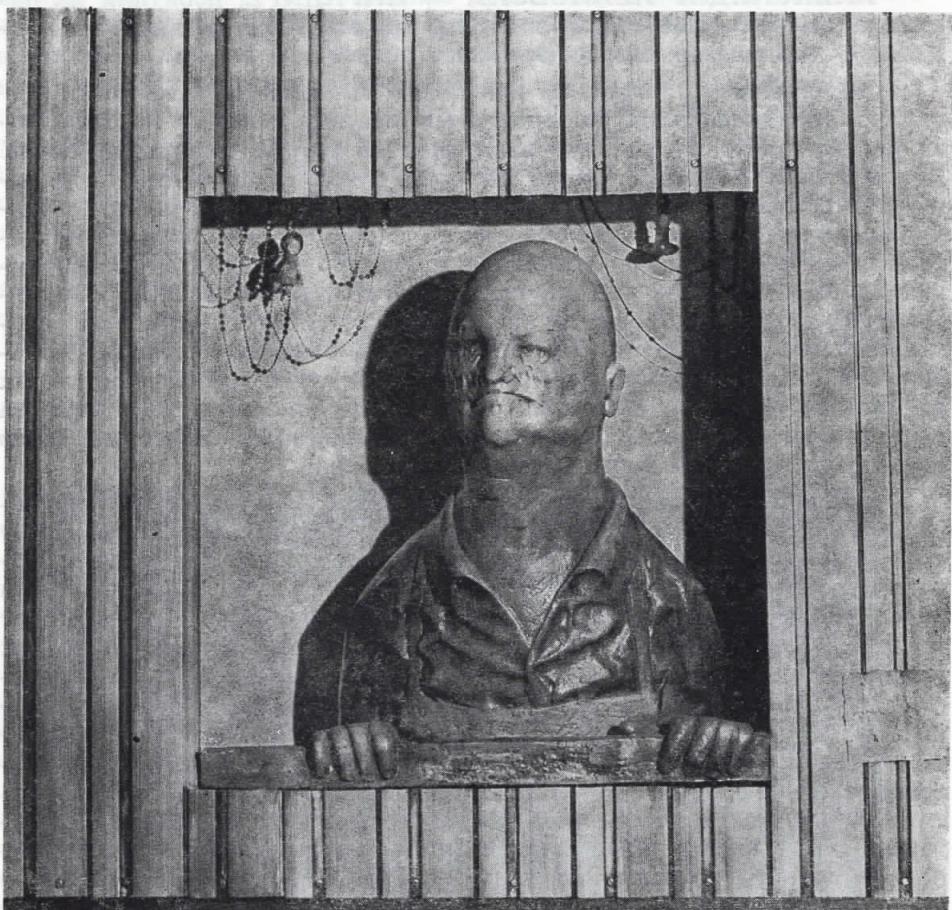
АЛЕКСАНДАР ИВАНОВСКИ — КАРАДАРЕ, добитник на наградата „Нерешки мајстори“ за скулптура во 1980 г. за делото „ПРОДАВАЧ“, полиестер, 90x95x30, 1980 г.

Во барањето на ликовен идентитет, Александар Ивановски Карадаре, релативно млад уметник, поминува низ неколку стилски фази на експериментирање во развитокот на својата пластична мисла. Во почетокот е заинтересиран за чисто ликовни проблеми на релацијата: форма-ритам-боја. Во своите експериментирања доаѓа до чисти, примарни форми, неоптоварени со наративност и лишени од детали. Ги елиминира содржинските елементи, па дури и асоцијацијата за нив. Создава повеќе скулптури во дрво и пластика, со нагласена дијагонала на формата во просторот, со која постигнува ритмичност, а со боењето на скулптурата и особен колористички сензibilitет. Нешто подоцна преминува кон мермерот, заинтересиран пак за чистата скулпторска форма. Ја користи едноставната структура на мермерот, внесувајќи пак движење на формата, овојпат изразено со полукуружни, ритмички распоредени слоеви.

Во своите идејно-ликовни размислувања за отуѓувањето на човекот во цивилизираното општество, наоѓајќи се во директен контакт со човекот на денешницата и со просторот во кој тој егзистира, Карадаре создаде циклус мали амбиентални скулптури-објекти, кои ги изведува во алуминиум. Како љубопитен набљудувач на градскиот живот, тој секојдневно во својот цртачки блок одбележува сцени од улиците, плоштадите, на пешачкиот премин, на железничката станица, на пазарот, на сите оние места каде што е најголема фреквенцијата на луѓето, каде што најмногу се чувствува ритамот на градскиот живот. Разновидни бизарни физиономии, стави, ракурси, движења фатени од различни агли — се неисцрпни инспиративни поттици за најновата пластика на Карадаре. Понекогаш е повеќе заинтересиран за движењето и со едноставни зафати изградува една симплифицирана антропоморфност, групирајќи по две до три фигури во неконвенционални композиции на луѓе во простор, доловувајќи го пулсот на градскиот метеж.

Карадаре се определува за една современа пластична интерпретација на фигурата во контекстот на односите: човек-простор-предмет. Замислата на својата концепција ја изведува и во современиот материјал полиестер со монохромна постапка. Фигурите ги поврзува со делови на ентериерот, инсистирајќи притоа на експресијата на изразот кај своите модели и на грижливата обработка на материјата („Пијанистка“, 1978; „На Шалтер“, 1978; „Продавач“, 1980 и др). Наградената скулптура, која припаѓа на оваа определба на Карадаре претставува бизарна, до гротеска доведена физиономија, успешен обид на авторот да прикаже едно длабоко продирање во психата на моделот.

Неговите пластични целини ги согледуваме како фрагменти на денешниот современ, урбан амбиент, со една нова димензија, речиси единствена во современата македонска скулптура, а блиска до најновите остварувања во современата светска пластична мисла.

Александар Ивановски—Карадаре „Продавач“, полиестер, 90 X 95 X 30, 1980 г.

(Александар Ивановски—Карадаре, академски скулптор. Роден во Прилеп во 1943 г. Завршил Академија за ликовни уметности во Јубљана во 1968 г. Член на ДЛУМ од 1970 г. и оттогаш постојано присутен во ликовниот живот на Македонија: со самостојна изложба, со учество на групни изложби на современата македонска уметност и нејзината презентација во земјата. Во последно време се занимава и со графика. Учесник на повеќе конкурси за изведба на споменици посветени на НОБ. Добитник на неколку награди и признанија.)

СОДРЖИНА

стр.

1. Проф. Др. Константин Петров, Уште една потврда за припадноста на	3
протомајсторот скулпторот од Св. Атанас кон Приморската	
уметничка сфера	— — — — —
2. Борис Петковски, Автопортретот во творештвото на Никола Марти-	11
носки	
3. Соња Абаџиева Димитрова, Една средба со сликарството на Вангел	27
Наумовски	
4. Лилјана Неделковска, Димо Тодоровски*	39
5. Загорка Расолска-Николовска, Новооткриената фреска на Богородица	47
Одигитрија во црквата Св. Никола во Зрзе	
6. Лидија Кумбарици-Богоевиќ, Споменичниот комплекс околу Султан-	57
Муратовата цамија во Скопје	
7. Спасе Спировски, Советник-конзерватор, Конзерваторски интервен-	63
ции врз фреските во манастирската црква Св. Пантелејмон, с. Нере-	
зи — Скопско, во текот на 1963—64, 70, 71 и 72 г. — — — — —	
8. Спасе Спировски, советник-конзерватор, Конзерваторски работи врз	69
фреските во манастирската црква Свети Никита — Скопско — —	
9. Драгољуб Богоевиќ, Значењето и улогата на образовната и културно-	79
педагошката дејност на музејот на современата уметност „Скопје“ во	
Скопје — — — — —	
10. Желимир Кошчевиќ Некои искуства од наставата по музеологија на	83
Филозофскиот факултет во Загреб — — — — —	
11. Владимир Величковски, Михо Чокеља — повеќестрани ликовни ин-	88
тересирања — — — — —	
12. Владимир Величковски, I југословенско триенале „Екологија и умет-	91
ност“ — — — — —	
13. Љ. Дамјановска, Добитници на наградата „Нерешки мајстори“ на	95
XXXV есенска изложба на ДЛУМ во 1980 година — — — — —	
14. Трајан Витларски, Хроника кон семинарот за поствизантиска умет-	99
ност — Белград 1980 год. — — — — —	
15. Соња Панчевска, Хронологија на настани од областа на македонските	103
современи ликовни и применети уметности (Октомври 1979 — декември 1980) — — — — —	

16. <i>Јасмина Чокревска—Филип</i> , John Pope — Hennessy „Italian gothic skulpture“ во издание на Phaidon press, London 1972 — — — — —	119
17. <i>Јасмина Чокревска—Филип</i> , Alan Borg „Architectural sculpture in romanesque Provance“ во едицијата Oxford studies in the history of art and architecture, во издание на Oxford university press, London 1972 — — — — —	121
18. <i>Јасмина Чокревска—Филип</i> , Ernst Kitzinger „The art of Byzantium and the medieval west“ — selected studies во издание на Indiana University Press, 1976 — — — — —	125

